

TEATER
INN
LANDET

teaterinnlandet.no

HENRIK
IBSENS HEDDA
GABLER

FOTO: ARNFINN JOHNSEN

21. desember 1890. Ibsen har utgitt *Hedda Gabler* i bokform, og Morgenbladets Alfred Sinding-Larsen skriver at Ibsen nok en gang har diktet et moderne verk som ikke vil få noen «ophøiet Plads af Varighed og af virkelig Betydning». Dette fordi alle dramatiske diktverk som huskes av ettertiden ifølge Sinding-Larsen handler om «naturlige Mennesker i Livets naturlige Konflikter», mens Ibsens hovedpersoner «have intet andet Menneskeligt end den rent udvortes Skikkelse, og deres Anskuelse og deres Foretagender ligge udenfor det Normale.»

Gunnar Heiberg i VG er helt uenig. Han skriver at «Henrik Ibsen har sin evige Moro af, at Menneskene gaar og bryr sig med hverandre, og at de ikke kan la være at gaa og pille i hverandres Skjæbner (...) Der er mange levende Mennesker, som hverken er saa levende eller saa meget Mennesker som Hedda Gabler og de Personer, som Tilfældet brutalt har rystet sammen med hende her i Livet.»

Det som er helt sikkert, er at Ibsens kritikere, de som trodde han var en parentes i verdensdramatikken, tok feil. Han fikk aldri Nobelprisen i litteratur, men han skapte mennesker av kjøtt og blod som vi den dag i dag, 125 år senere, oppfatter som inderlig moderne.

Så hva er det med Hedda Gabler? Det er fristende å si at Hedda har et velferdsproblem. Hun har alt, men mangler noe å leve for. Tilværelsens uutholdelige letthet, kaller Milan Kundera det 93 år senere. Når Hedda til fulle innser at hun overhodet ikke har styring, verken på sitt eget eller noen andres liv, ja, så er det ikke mer å kjempe for. Da tar hun kontroll over seg selv og omgivelsene med et skudd. Og «slikt noget gjør man da bare ikke». Heller ikke i dag.

«Den store jammer i verden er at så mange ikke har andet at tage sig til end at jage efter lykke uden at kunne finde nogen.» Ordene er Henrik Ibsens, fra opptegnelsene til *Hedda Gabler*. Gjenkjennelig? Aktuelt? Ja.

Hedda Gabler er et mørkt eventyr. Vi trenger mørke eventyr i vår tid.

Janne Langaas
teatersjef

Herjer med Ibsen

Lars Erik Holter hadde sagt at han aldri skulle røre Ibsen. Når han nå likevel har gjort det, er det fordi han har fått lov til å herje med den verdensberømte dikteren.

Replikkene i *Hedda Gabler* er skrevet om, og dialogene minner tidvis om en Woody Allen-film der alle snakker i munnen på hverandre. Et annet grep Lars Erik har gjort, er å tilføre stykket et drømmeaktig univers som går inn i Heddass sinn. Målet med disse grepene er at publikum skal møte en *Hedda Gabler* i sterk kontrast til Ibsen-oppsetningene Lars Erik selv ble kjent med gjennom fjernsynsteatret, som han opplevde som stive og uengasjerende.

Å miste kontrollen er sentralt i denne oppsetningen; ikke bare som noe Hedda opplever, men også som arbeidsmetode for skuespillerne. Kan du si litt om det?

Hedda Gabler er en person med sterk selvkontroll og som har evnen til å styre mennesker rundt seg. Hun tar imidlertid noen valg som slår tilbake på henne selv og som fører til at hun etter hvert mister kontrollen. I og med at stykket handler så mye om det, ønsket jeg at vi i vår arbeidsprosess også skulle kjenne på hva det vil si å miste kontrollen. Improvisasjonselementet er mye sterkere til stede her enn i mine tidligere oppsetninger. Skuespillerne har frihet til å gå og stå hvor de vil. Sagt på en annen måte, de skal gjøre det som kreves av rollen deres akkurat der og da, og det kan variere fra forestilling til forestilling, avhengig av hva medskuespillerne gjør.

Replikkene ligger vel fast?

Nei, også de kan endres på. Det samme gjelder rollenes indre liv. Det fører til at skuespillerne må ha en sterk grad av årvåkenhet og lytteevne overfor hverandre. I andre tilfeller ville denne

årvåkenheten vært spilt; her er den reell. Jeg ønsker at skuespillerne skal gjenoppleve det dramatiske forløpet i *Hedda Gabler* på nytt hver kveld og ha følelsen av å ikke ha helt kontroll når de spiller forestillingen.

Det uunngåelige spørsmålet: Hva er det med Hedda Gabler? Hva er problemet hennes?

Stykket er et av verdens mest spilte stykker, og grunnen til det er kanskje at Hedda har en så komplisert og mystisk personlighet. Hun beskrives ofte som farlig og tiltrekkende, manipulerende og intens. Jeg mener Hedda har en drøm om å oppnå åndelig storhet; en drøm som i og for seg kan være enkel å forstå, men det er vanskeligere å forstå midlene hun bruker for å oppnå det. Hedda har et komplisert forhold til menneskets seksuelle drifter, og hun ønsker å forvandle disse til noe åndelig. Hun bruker sin kapital, som er hennes skjønnhet, i sitt forsøk på å oppnå denne åndelige storheten.

Hva legger du i åndelig storhet? Og hvorfor har Hedda dette kompliserte forholdet til seksualitet?

Det åndelige handler om å bli et virkelig menneske, å se verden, seg selv og universet som en helhet. Dette kan Hedda kun realisere gjennom forholdet til Ejlert Løvborg, men hennes ungdoms store helt består dessverre ikke de prøvene hun driver han gjennom. Når det gjelder Heddass forhold til seksualitet, har vi prøvd å forstå det, men hver gang vi finner en grunn, blir hun mindre interessant. Jeg kan fortsatt ikke med hånden på hjertet si at jeg

forstår Hedda Gabler fullt ut, men vi skal fortsette å lete etter denne forståelsen resten av prøveperioden og spilleperioden.

Hedda kjeder seg jo også åpenbart grenseløst i ekteskapet med Jørgen Tesman?

Ja, Hedda har valgt en livsførsel som egentlig er det motsatte av hva hun vil. Hun har giftet seg med en hun ikke elsker, en knusktørr fagperson som egentlig ikke er opptatt av henne som noe annet enn et trofé. Jeg tror Hedda giftet seg med Jørgen for å slippe unna de omstendigheter et kjødelig forhold medbringer.

Øg det var grunnen til at hun i sin tid valgte Ejlert bort?

Ja, Ejlert og Hedda hadde det åndelige fellesskapet hun trakter etter, et fellesskap som gjorde at hun følte seg større, men da Ejlert brakte det kjødelige inn i forholdet, trakk hun seg vekk.

Finnes Hedda Gabler i virkeligheten?

Ja, det tror jeg. Jeg tror den destruktive kraften Hedda har, fins i oss alle. Å leve sammen med et annet menneske trenger ikke å være rosenrødt. Det sier jo skilsmissestatistikken alt om; nesten halvparten av alle som gifter seg, skiller seg. Jeg er sikker på at det i mange forhold foregår maktkamper, og jeg er sikker på at vi i slike situasjoner føler på det onde i oss, får lyst til å straffe den som behandler oss urettferdig. Heddas materielle behov er dekket, men ikke hennes åndelige. Vi bor i et av verdens rikeste land. Hva er det som gjør at såpass mange unge mennesker begår selvmord i et samfunn som av omverdenen blir beskrevet som et av verdens beste land å leve i? Kjeder vi oss i hjel? Heddas handlinger er ekstremt og omfanget av dem er enorme, men vi har alle noe ondskap og destruktivitet i oss, som vi kanskje temmer og undertrykker. Da er det jo likevel godt å kunne gå i teatret og få oppleve at «ja, søren, det er jo flere som har det sånn!». ●

Ragne Grande

HEDDA GABLER

Ragne ble uteksaminert med en master i skuespillerfag fra Teaterhøgskolen ved Kunsthøgskolen i Oslo i år. Hun har tidligere jobbet med Lars Erik Holter under Teaterhøgskolens oppsetning av *Hamlet*, hvor hun spilte Ophelia. Ragne har blant annet spilt i kortfilmen *Ja, vi elsker*, som mottok hederlig omtale av kortfilmjuryen på filmfestivalen i Cannes i fjor. Hedda Gabler er Ragnes debutrolle ved et institusjonsteater.

Herman Bernhoft

JØRGEN TESMAN

Herman er utdannet fra Teaterhøgskolen ved Kunsthøgskolen i Oslo. Han har vært tilknyttet Teatret Vårt, hvor han blant annet har spilt i *Til Kongo* og *Gjengangere*. For sin tolkning av rollen som Osvald i sistnevnte oppsetning ble han tildelt Heddaprisen i kategorien «Beste mannlige medspiller». Han har spilt i *Minus 2* på Nationaltheatret, *Tida og rommet* på Det Norske Teatret og *Anne Franks dagbok* på Den Nationale Scene. Han har også en rolle i katastrofefilmen *Bølgen*. Herman er medlem av teaterkompaniet Asklepios Hane.

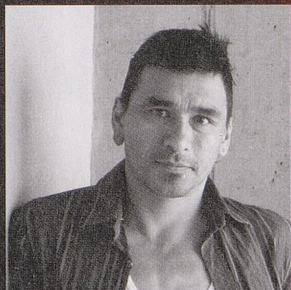

Helle Haugsgjerd

THEA ELVSTED

Helle er utdannet fra Teaterhøgskolen ved Kunsthøgskolen i Oslo og Det Statlige Russiske Akademi for Scenekunst (GITIS) i Århus. Hun har blant annet spilt i *Mor Courage og barna hennes* og *En Midtsommernattsdrøm* på Den Nationale Scene, *Neste Kamp* på Oslo Nye Teater og *Veien til Mekka* på Teatret Vårt. Helle er medlem av teaterkompaniet Fjerdeklases Produksjoner, som blant annet har satt opp *Nesoddspelet*.

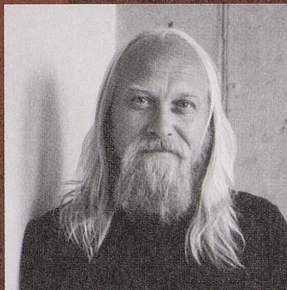

Duc Mai-The

ASSESSOR BRACK

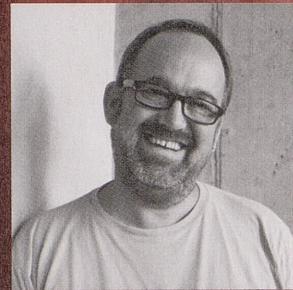
Duc er utdannet fra Statens Teaterhøgskole. Han har spilt i en rekke forestillinger på mange av landets scener, blant annet *Anna Karenina* for Riksteatret og kritiker- og publikumssuksessen *TanGhost*, som også turnerte i utlandet. For Teater Innlandet har han spilt i *Inntrengerne*. I fjor var han nominert til Heddaprisen i kategorien «Beste mannlige medspiller» for rollen som Pozzo i *Mens vi ventar på Godot* for Riksteatret/Det Norske Teatret. Duc har gjort flere oppdrag for film og TV og jobbet for Radioteatret. Han er ansatt i Skuespiller- og danseralliansen.

Åsmund Brede Eike

EJLERT LØVBORG

Åsmund har jobbet som skuespiller siden 1992. Han har blant annet spilt i *Hamlet* og *Spelemann på taket* på Trøndelag Teater og *Romeo og Julie* på Det Norske Teatret. Han medvirket i flere forestillinger ved Hedmark Teater i sin tid og har også vært med i flere spel, som for eksempel *Stiklestadspelet*. Åsmund har spilt i mange filmer og TV-serier, blant annet NRK-seriene *Øyevitne*, *Kodenavn Hunter* og *Brigaden*. Han jobber også som regissør og scenekampkoreograf.

Lars Erik Holter

REGISSØR

Lars Erik er utdannet både skuespiller og regissør fra Statens Teaterhøgskole. På midten av 1990-tallet var han skuespiller i en rekke forestillinger ved Nationaltheatret. Siden 2000-tallet har han hovedsakelig arbeidet som regissør og hatt oppdrag ved mange av landets største scener. Lars Erik var i 2007 nominert til Heddaprisen i kategorien «Beste regi» for to forestillinger, *Våre foreldres seksuelle nevroser* for Den Nationale Scene og *Helten på den grønne øya* for Det Norske Teatret. Han er ansatt som professor ved Teaterhøgskolen ved Kunsthøgskolen i Oslo.

Bård Lie Thorbjørnsen

SCENOGRAF

Bård er utdannet fra Kunst-
høgskolen i Oslo. Han har
hatt oppdrag for alle de store
teatrene i Norge og har blant
annet stått for scenografien
til *Bikubesong* på Det Norske
Teatret, *Mens vi ventar på
Godot* for Riksteatret/Det
Norske Teatret og *De dødes
tjern* for Oslo Nye Teater.
For Teater Innlandet har han
hatt scenografien til *Dikter-
høvdingen*. Bård mottok
Heddaprisen for «Beste
scenografi/kostymedesign»
både i år og i fjor for hen-
holdsvis *Når vi døde våkner* og
Besøk av gammel dame, begge
for Trøndelag Teater. Han har
også vært nominert to ganger
tidligere.

Kåre Nordseth

LYSDESIGNER

Kåre ble ansatt som tekniker
ved Teater Innlandet i år etter å
ha jobbet frilans i mange år. For
Teater Innlandet har han satt
lys på *Dikterhøvdingen* og *Nei,
nei, gutt!*.

Jane Kelly

KOMPONIST

Jane er utdannet fra Arts
Educational School i England.
Hun har skrevet musikk til en
rekke teaterproduksjoner,
blant annet for Radio-
teatret. Jane jobber også
som skuespiller og utøvende
musiker.

Sindre Hotvedt

KOMPONIST

Sindre er utdannet fra
Nordnorsk Musikk-
konservatorium og Agder
Musikkonservatorium.
Han har skrevet musikk til
en rekke produksjoner for
blant annet teater, radio og
TV. Sindre er også utøvende
musiker og spiller i bandene
til blant annet Helene Bøksle
og Anneli Drecker.

HENRIK IBSENS HEDDA GABLER

Skuespillere: Ragne Grande, Herman Bernhoft,
Helle Haugsgjerd, Duc Mai-The og Åsmund Brede Eike

Regi og manusbearbeidelse: Lars Erik Holter

Scenografi og kostymedesign: Bård Lie Thorbjørnsen

Musikk: Jane Kelly og Sindre Hotvedt

Lysdesign: Kåre Nordseth

Videodesign: Andreas Holm

Maske: Julie Clark

Produksjonsleder: Lene Kristin Minge/Ida Marie Vik

Inspisient: Lene Kristin Minge

Produksjonsassistent: Knud Andreas Holck

Teknisk leder: Olav Nordhagen

Scenemester og turnéleder: Jan Terje Molstad

Lystekniker: Kåre Nordseth

Lydtekniker: Thorleif Silkebækken

Kostymeansvarlig: Lise Søråune | Kostymesøm: Mariann Lørum, Else Karin Opheim, Eli Vognild Sandlund og Eric Rahn | Tilvirkning scenografi og rekvisitter: Øystein Brandt, Jan Terje Molstad og Miriam Lien | Koreografi pistolscene: Therese Slob

Programredaksjon: Sigrun Breck Oustad og Lars Erik Holter | Markedsføring: Mari Brovold Owen, Randi Strømbu, Linda Wolden, Silje Gundersen og Thomas Pedersen

Premiere: Hadeland kultursal, Gran, 24. september 2015

Turné i Innlandet: 24. september–28. oktober 2015

Varighet: Cirka 2 timer

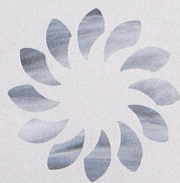
Teatersjef: Janne Langaas

Det er ikke anledning til å fotografere, filme eller gjøre lydopptak under forestillingen.
Mobiltelefoner skal være slått helt av.

RingsakerOperaen:

Martine Børresen, Nina Marie Lilleengen og Thea Elise Kleven.

Hvordan kan Moelva være til nytte for de unge utøverne i RingsakerOperaen?

Alt henger sammen. Eidsiva satser på fornybar energi og lager strøm av vannet som renner gjennom turbinene i Moelv kraftverk. Eidsiva eies av 26 kommuner og Oppland og Hedmark fylkeskommuner, og sponsorer over 200 lag og foreninger innen idrett og kultur i hele Innlandet. Pengene Eidsiva tjener på å lage strøm føres tilbake til der du bor. Slik er Moelva nyttig for de unge utøverne i RingsakerOperaen.

Les mer om Eidsivas satsing på idrett og kultur på eidsivaenergi.no/althengersammen

Følg oss på facebook: facebook.com/Eidsiva

Eidsiva
En del av Innlandet

KOMMER!

OM MUS OG MENN

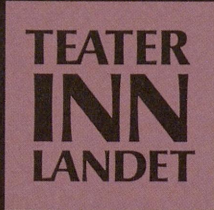
Premiere i **Maihaugsalen**, Lillehammer,
24. februar 2016

LILLEHAMMER | HAMAR | ELVERUM | KOPPANG
TRYSIL | GJØVIK | TYNSET | RØROS | RENA
KONGSVINGER | JESSHEIM | FLISA | FAGERNES | DOKKA
HØV | OTTA | LOM | RAUFOSS | GRAN | MOELV

Hva synes du om Hedda Gabler?

Gå inn på teaterinnlandet.no/hedda-gabler og skriv din mening, enten det er ris eller ros. Vi vil gjerne høre fra deg!

teaterinnlandet.no

FORESTILLINGSFOTO: GISLE BJØRNEBY
PORTRETFOTO: KRISTIN BENGTSOEN
DESIGN: TWEED